

Jakobs brev

Innledning

- Kanskje det brev i NT som har ”kjempet” mest for å bli med i kanon (bibelen)
- Luther tok et oppgjør med det så sent som i det 16. århundre (”stråbrev”)
- Tvil også i andre gamle kirker, romersk (Jesu fetter) – syrisk og ortodoks
- Problem: Duket opp sent i kanon - prosessen, tvil om hvem Jakob det var, innholdet (Luther – godtok ikke uten videre den katolske kanon – apokryfene)
- Det meste tyder på at blant 5 Jakober i NT, er det Herrens egen bror som er forfatter.
  - Dette faktum har på en måte også trygget brevets stilling i kanon:
    - Forfatteren er positiv til å leve jødisk og følge loven
    - Dette er forklarlig dersom han var biskop i Jerusalem
    - Kirkefedrene hevder at han var biskop i 30 år
    - Martyr døden i 66?
    - Ble kalt den ”rettferdige” – også i det jødiske miljø
    - De Jesus – troende ble i starten regnet som et jødisk parti
    - Kan ikke ha vært Jakob sønn av Sebedeus (død 44) Apg 12,2
    - Virker som han er leder i Jerusalem (15,21)
    - Kalles Herrens bror (Gal 1,19)
    - Andre brødre: Josef, Simon og Judas – Mt. 13,55)
    - Han som omtales i 1:Kor. 15,7?) Må ha skjedd noe med ham
    - Men er brevet da apostolisk?
      - Tvilen går på:
        - Hvorfor ingen selvpresentasjon? Tross alt broren?
        - Hvorfor så lite om Jesus? Navnet nevnt to ganger..
        - Hvorfor intet om oppstandelsen?
        - Mye GT, (også 23 sitater fra Bergprekenen)
        - Skrevet på glimrende gresk
- Likevel tyder altså mest på at det er Jesu bror som er forfatter. (i %:60-40)
  - Men kan det ha vært en preken? (Luther)
  - Andre kan ha skrevet det (på gresk)
- Brevet blir kalt ”katolsk” (allment), målgruppe: Jesus troende jøder og alle kristne
- Tid: Innholdet tyder på sen datering (ca. 60-65?) Fordi:
  - Mange rike i menigheten
  - Jesus ikke nevnt mange ganger, forutsettes kjent?
  - Likevel: Synagoge i stedet for kirke (2,2)
  - Til slutt: Studier av brevet vil føre til takk til Gud for at det finnes

Jakobs brev

1,1 Hilsen

Tjener = Trell eller slave.

- absolutt lydige
- absolutt lojal
- absolutt ydmyk
- stolt!

12 stammer: Her kan det tenkes to målgrupper

- Jesus – troende jøder i andre land.
- Hele Guds menighet, menigheten er det nye Israel (Gal 6,16) De utvalgte

1, 2-4

Brødre – både de av jødisk avstamning og alle kristne

Prøvelser – et trekk ved den bibelske fortelling: Guds - folket tillates av Gud å møte prøvelser. (vandringen i ørkenen – Job – profetene – Jesus – Paulus) Prøvelsene ”beviser” barnekåret vi har fått. (Hebr. 12,6)

Ikke lett for oss postmoderne mennesker og straks godta, men tenk nå litt etter: Ingen av oss lar barna modne og vokse ved å legge alt opp i hendene på dem. Enhver moderne barnepsykolog vil si at den beste pedagogikk er å la barna selv få bryne seg på en del utfordringer i oppveksten. Vi skal ikke være glade for selve prøvelsene, sier Jakob – men heller glede oss over det de gjør med oss. (adresse: minoritets og martyrkirken)

Gr. peirasmos = brukes om både fristelser og prøvelser.

Egenskapene utholdenhet og tålmodighet er ikke noe vi får gratis – og vi får det heller ikke i tablettform...

”**Så dere kan være fullkomne..**” er det en fariseer som taler her? Fullkommen betyr ikke perfekt i den forstand at vi blir syndfrie. Gr. teleios betyr rett og slett ”skikket”, ”moden”. Står her i sammenheng med ”hel”. Vi blir altså kristne som ”svarer til formålet” – helstøpte – ikke delte – altså en praktisk realiserbar fullkommenhet.

1, 5-8

Visdom – trenger dere visdom til et liv hvor vi kan vokse som kristne, er ikke Gud sen med å gi oss dette. Gud er langt mer interessert i å gi den enn vi er interessert i å motta den. Han gir gaver på en annen måte enn det vi ofte gjør.

Tro – er du enig med Gud om at du trenger hans gaver? Selvhjulpenhet, likegyldighet og stolthet er det motsatte av tro. Tro er ikke en følelse av at ”nå tror jeg..” Det er hjelpeløs avhengighet av Gud og tillitt til at han kan gi det vi trenger.

Tvil – i denne sammenhengen kalles gr. diapsykos. Det betyr en med to sinn. Han går fra det ene til det andre og blir aldri tilfreds. Han holder aldri hånda lenge nok ut så giveren kan få lagt noe i den. Oss? Den postmoderne sjel: aldri sikker på noe, men er meget fleksibel.

1, 9-11

Den fattige – Gud vil gi oss alt vi trenger, sier vi. Så kommer tvilen...tenk på alle de kristne i verden som har det så vondt – er det ikke bare tomme ord? Vestlig herlighets teologi? Den høyeste jubelsang over frelsens gaver kommer nettopp herfra – de fattige. **Vi rike** – skal huske dette. Komme på hvem vi er...støv. Som blomsten og gresset. Det finnes ikke lommer i likskjorta. Den største fristelsen/prøvelsen for oss i Norge er materialismen. Be om visdom i prøvelsen! Hva skal du og jeg gjøre for ikke å bukke under? Det er på dette området det kanskje manifesterer seg om vi nettopp er ”hele” og ”fullkomne”. Å gi tiende kan være en god påminnelse for meg at jeg egentlig tilhører han med alt jeg kaller mitt.

1, 12-16

Salig – hele innholdet i Guds frelse er ditt – om du holder ut. Nå er det ikke forfølgelsens prøvelser som vi lider under. Det er vel mer fristelsen til synd. Den kommer ikke fra Gud. I landet som kalles verdens beste av FN for tiden, er fristelsene mange og varierte. Og de kommer fra oss selv og ikke Gud! Det er noen som sier: ”Gud har jo skapt meg sånn – han vet jo at jeg er svak”, det er de Jakob tar er aldri så lite oppgjør med her. DU har ansvaret for fristelsen til synd, ikke Gud. (Noe av ur – synden er dette: ”Kvinnen som DU gav meg...” Adams svar til Gud) **Synd** – gr. amartia, gå feil, bomme på målet, komme på avveier. Den mest vanlige betegnelse i NT. Synden setter skille hva et menneske er, og hva det skulle være. ”Ta ikke feil, kjære brødre og søstre.”

1, 17-18

Et vakkert lite avsnitt (poetisk på gresk) om at alt som kommer fra Gud er godt. Det onde har aldri sin opprinnelse i Gud. (cfr. Islam, Buddhisme, Hinduisme og taoisme) **Lysenes Far** – er også blitt vår far ved evangeliet, født ved sannhetens ord.

1, 19-20

Kunnskapen om det nye liv må ikke forbli i hodet, men føre til handling. Bare Guds ord gir oss den løsning vi trenger, derfor skal vi være ivrige etter å få høre det. Vi har snakket i over 200 år om viktigheten av å lese i bibelen, men det må ikke føre til privatisering og individualisering av forkynnelse og fellesskap. (-----) Dette er også gode råd når det gjelder de menneskelige relasjoner. Snar til å høre, sen til å tale og sen til å bli sint. (tungens synder i kap.3)

- **Lytt til hverandre** (Zenon: To ører og en munn)
- **Tal når det trengs** (Kjøp den rette tid, Job)
- **Bli ikke sint før det er grunn til det** (Ef 4,26)

1,21

Legg da av... er det samme som å kle av seg. Det er noe som kan hindre oss i å høre Guds ord. Det er kun Guds ord som kan frelse oss, det tragiske er at det er mange som ikke hører det for de har for mye i ørene.

Urenhet – gr. ruparia, brukes dette ordet medisinsk kan det bety ørevoks! Kanskje det er slik Jakob har ment å bruke dette begrepet. Kvitt dere med det som gjør dere tunghørte. Hva er det? ”bekjenn syndene...”

Sjeler – liv

1, 22-25

Luther sa engang: ”Vi blir frelst ved troen alene, men troen er aldri alene.” Vi kan fort bli mennesker som behandler Ordet som noe vi bare mottar og grunner på i... hjernen. Som et studium for tanken, som noe som bare er interessant i seg selv. Ordet er riktignok visdom, men ikke visdom i ”gresk” (ren teori) forstand. I jødisk/kristen forstand er visdommen noe som kommer til uttrykk i hverdagen. Den er praktisk. Det er en gave som gjør hjertet vårt større og ikke hjernen. Troen er aldri alene, sier Paulus, den er virksom i kjærlighet.

Luthersk nevrose kalte noen det, når vi satt i kirke og bedehus og sa: Vi kan ingenting gjøre, vi er bare syndere, men nåden er nok. Sannheten er at troen er aldri alene. Begrepsavklaringer:

- **Lovgjerninger:** gjerninger vi må gjøre for å bli godtatt/frelst
- **Kjærlighetsgjerninger:** gjerninger vi gjør for vår neste
  - **Gjerningenes retning:** gjerningene er alltid rettet mot nesten

Sier bibelen noe om din synd, så må du gjøre noe med synden! Sier ordet noe om troen, så tro da på ham! Sier ordet noe om å hjelpe de fattige, så hjelp de fattige. Noe kan du gjøre! Sier ordet noe om misjon, så vær med! Sier ordet noe om omsorgen for de som sørger, så vær nær den som sliter! Sier ordet noe om Jesu uendelige nød for din nabo som ikke er frelst, så be Herren bruke deg! Glem ikke ordet som han som glemmer sitt eget speilbilde.

Frihetens fullkomne lov – loven sett i lys av Kristus er kommet til rette. Det er ikke lenger lovens ”bokstav” som er viktig, for den bare dreper, men lovens ”innerside” som er liv! (cfr. Lovgjerninger – kjærlighetsgjerninger)

1, 26-27

Den sanne gudstjeneste består ikke av flotte ritualer, prakt, strålende musikk og mange ord. Det er mulig for en menighet å være mer opptatt av bygninger, liturgi og den kulturelle ramme enn av innholdet. Man har verken tid eller penger til praktisk kristent arbeid. Dette fordømmer Jakob. Akkurat som profetene og Jesus hadde gjort før han. En ren gudstjeneste krever kontakt... med verdens nød.

2, 1

Å gjøre forskjell på folk er NTs uttrykk for den simple forskjellsbehandlingen enkelte blir utsatt for. Det betyr at enkelte bukker og skraper for personer som er rike eller er populære eller har stor innflytelse. Dette er ei holdning som NT ustanselig fordømmer. Jesus gjorde aldri forskjell på folk. Vi mennesker, vi som søsken er svært forskjellige som typer og personer, derfor møter også Jesus oss på forskjellig MÅTE. Men han verdsetter aldri noen mer enn andre, gjør aldri forskjell på noen når det gjelder verd. Du kan altså ikke tro på Jesus og samtidig ta parti ved å gjøre forskjell på fattig og rik, på ressurssterk og evneveik, på populær og sosialt svak.

2, 2-4

Snobber i menigheten? Disse to – tre versene her er ganske radikale i forhold til den tiden og kulturen de levde i. det var helt normalt og vanlig ”skikk og bruk” å gjøre forskjell på rike og fattige. Slik var det i hele samfunnet. Folk var delt inn i klasser og det var stor forskjell på folk når det gjaldt både penger og makt/innflytelse. Dette ble en av urkirkens største utfordringer, å skape et fellesskap der det ikke ble gjort forskjell. Dette bød på problemer. Se for deg herren og slaven i samme benkerekke...

eller slaveeieren som kommer på gudstjeneste og så er det en av slavene hans som er liturg og deler ut nattverden... Det vanlige synet på slaver var at de ikke var noe annet enn et levende redskap. I menigheten blir skillene visket ut. Også mellom den rike og den fattige. Meget radikalt. (Etiopiske "Regler for apostlene"s.81 W. Barclay)
Menigheten skal altså være stedet der alle forskjeller visket ut, når vi møter herlighetens Konge. Den ene har ikke gjort seg mer fortjent til å være i hans nærhet enn den andre. I Guds nærhet blir vi alle like.

2, 5-7

"Gud må være glad i alminnelige mennesker", sa A. Lincoln – "for han har jo skapt så mange av dem." Evangeliet er først og fremst for de fattige.

- Jesus i programtalen (Lk. 4,18)
- Svaret til Døperen (Mt. 11,5)
- Bergprekenen (Salige er de fattige)
- Paulus (1.Kor 1,26)

Dette har noe med hvem det er som trenger evangeliet. De gode nyheter må jo ha en bakgrunn! Dermed er også de rike og mektige velkommen i menigheten. De kan jo også være "fattige" uten Kristus. For vi skal også passe oss for det motsatte av snobberi! I det samfunnet Jakob levde i var det de rike som undertrykte de fattige. De trakk de for domstolene stadig vekk, for de skyldte penger, selvsagt. Torpedoer var det nok av, for å prøve å hale ut de siste rester av penger som fantes på bunnen av den sosiale skala. Det er de rike som misbruker navnet de kristne blir kalt med. Navnet kristen ble første gang brukt av hedninger i Antiokia for å latterliggjøre de som sa de fulgte Kristus. Det var Kristi navn som ble uttalt over en kristen den dagen han ble døpt. Den dømte tar Kristi navn. Han blir oppkalt etter Kristus. Blir "gift" (forent) med ham.

2, 8-11

"Den kongelige lov" kaller Jakob nestekjærlighetsbudet. Et bud gitt av Kongen selv. Det kan også bety at dette er den høyeste lov. Gjør derfor ikke forskjell på folk. Rike eller fattige, alle skal vi elske og ønske velkommen inn i fellesskapet. Her skal det ikke være forskjell. Gir vi den samme velkomst uavhengig av hvem det er som kommer? "Helt konge" hvis vi klarer å behandle hverandre kongelige – uavhengig av sosial rang og ressurser.

Videre sier Jakob i dette avsnittet at dersom vi kun har forbrutt oss mot et bud, så er vi skyldige i dem alle. En del jøder var flinke til å sette opp + og – i sitt møte med loven. Og så gjaldt det å få regnskapet til å ende med pluss. Det betydde frelse. Til dette sier Jakob at bare en så liten ting som å gjøre forskjell på noen, er nok til at du er skyldig overfor Gud.

2, 12-13

Her minnes vi om to sannheter:

1. Som kristne lever vi etter frihetens lov. Vi er ikke fariseere eller ortodokse jøder som bare er opptatt av ytre press, regler og forordninger. Det er det nye liv og kjærligheten innenfra som er drivkraften. Den rette vei er kjærlighet til Gud og vår neste. Og dette skal vi leve etter, for Jesus elsket jo oss først.
2. Det andre vi må huske, sier Jakob – er at bare den som viser barmhjertighet skal høste barmhjertighet. Dette er et prinsipp vi møter i hele bibelen.

- ”Salige er de barmhjertige, for de skal få barmhjertighet” (Mt. 5,7)
- Matteus 6,14-15
- Matteus 18, 22ff
- Fadervår

Hele bibelen er enstemmig i sin forkynnelse om dette. At de som ønsker å møte barmhjertighet, må selv vise barmhjertighet. Jakob tar til og med et lite steg videre når han sier at den barmhjertige til og med skal rose seg mot (triumfere over)dommen. Kan dette bety at den som møter mennesker med barmhjertighet i livet, får dekket over sine egne synder..? (5,20)

- Dette er en farlig tanke hvis det blir ”avlat”. Som fariseerne.
- Det er fruktene av livet det tenkes på, livsførselen.
- Alltid avhengig av å være ”skjult i Kristus”
- Barmhjertighet er å ha hjertet på rett sted, i barmen.

2,14-17

Tro og gjerninger. Det virker som det er noen i Jakobs målgruppe som prøver på å skille tro og gjerninger. Legg merke til at det er noen som sier de har tro. Det er ikke de troende. De skjønner at det ikke går an. Er dette kristne som har blitt preget av ”stoisk ro”? Stoikerne som kanskje var den filosofi – skolen som hadde størst innflytelse på denne tida, var opptatt av at målet for livet var gr:apateia. **Apati**, den fullstendige mangel på følelse. Fullstendig sinnsro ble ødelagt av empati. Du kan ikke oppnå lykke hvis du kobler inn de sørgende og fattige. Det var greit å tro på Jesus, men han måtte ikke koble inn de som lider. Dette er kanskje grunnen til at Jakob blir så ”jødisk” i sin uttrykksmåte her. Han sier at den sanne visdom og tro er å vise barmhjertighet, ikke å lukke seg inne i seg selv.

Troen må bevises. Det er ingen andre måter å gjøre det på enn å gjøre godt. Slik som Jesus gjorde godt mot alle. Å være en troende er å bli Jesus lik, å vokse opp til han – som er hode for menigheten. Der disse gjerninger ikke finnes, beviser på en måte at hjertet er ikke der det skal være. En tro som kun er en bekjennelse, en ”ord – tro”, er ingen tro. En tro uten frukter er nyttesløs.

Det er en kristenplikt å ta seg av de fattige og trengende. Medlidenhet, som ikke gir seg praktiske utslag – er bare latterlig. Kristendom er langt mer enn vakre ord og fraser. Tro uten gjerninger er innvendig død, og ytre sett bortkasta. Den er ufruktbar.

2,18-19

Jakob ser for seg en motpart som sier: ”Du har dine gjerninger, men jeg har min tro. Greit nok, du får ha ditt, jeg holder meg til troen. Vi er begge sanne religiøse på hver vår måte.” Vel, sier Jakob. Vis meg troen din! Jeg kan ikke se noen! Troen må jo ha frukter, troen er jo virksom, er den ikke? Hvor er kjærligheten...? Jeg gjør jo de gode gjerninger fordi jeg tror. Ikke for å tro, men fordi! Jeg kan ikke annet!

Hvis troen bare sitter under topplokket, er jo djevelen også troende! Demonene vet godt hvem som er herre, men hva hjelper det? ”Troen alene” sier vi ofte – frelser oss. Og det er sant, men hvis troen alene kun betyr en erkjennelse av at det finnes en Gud, og at han er én – uten at en gir ham sitt tilsvarende og etterfølgelse, så kan til og med djevelen være med på det.

2,20-26

Her gir Jakob oss to eksempler på det synspunkt han har. Abraham og Rahab.

Leserne må ha kjent til begge. Abraham er bibelens store eksempel på tro. Han brukes som eksempel både av Paulus og Hebreerbrevs forfatteren. Han var villig til å ofre det mest dyrebare han hadde, i tro. Rahab var en berømt skikkelse i jødiske legender. Det var henne som tok i mot de speiderne som kom for å spionere i det lovede land. (Josva 1) senere legender forteller at ho gifta seg med Josva (etter proselytt – dåpen; en dåp som hedninger måtte ha for å slutte seg til den jødiske tro) og ble stammor til en rekke prester og profeter. Det var hennes handling som viste hennes tro!

Både Jakob og Paulus har rett! Hadde ikke Abraham hatt tro, ville han aldri ha gått på Guds befaling. Hvis Rahab ikke hadde hatt tro, ville ho aldri ha tatt sjansen på å gjøre felles sak for Israels framtid. Og likevel, hvis Abraham og Rahab ikke hadde vært lydige mot Gud, hadde deres tro vært nyttesløs. Derfor må vi si til hverandre: Troen din på Jesus har frelst deg, lev da troens nye liv! Dette betyr ikke at vi ikke faller, sliter med synd – fortsatt har vi kampen mellom det gamle og det nye med arenaen midt i våre liv. Men det betyr at vi blir hele (fullkommen) med også det som er halvt, ved å gjøre hans vilje.

Tro og gjerninger er altså ikke motpoler. Men uatskillelige.

3,1

Det er ikke lærere i den norske skolen som omtales her. Det er lærere i menigheten. I den tidlige menighet var lærerne av største betydning. I Antiokia er de nevnt ved siden av apostlene. (Apg 13,1) Paulus nevner de som nummer tre i sine nådegavelister, etter apostlene og profeter. (1. Kor 12 og Ef 4) Lærerne hadde en viktig funksjon, særlig i menigheter med 1. og 2. generasjons kristne. Men selvsagt også senere.

Allerede i NT får vi glimt av lærere som har sviktet og blitt falske lærere. Noen forvrengte læren, andre levde ikke i overensstemmelse med det de lærte. Livet deres var en motsigelse til deres undervisning. Enkelte lærere prøvde å undervise før de selv forstod noe, og andre igjen leflet for folkemassens falske ønsker. Fristelsene er mange for en lærer. ”Den som bruker mange ord, gjør mange synder,” sa de jødiske rabbier. Det ser ut som at det særlig er to ting som læreren skal passe seg for:

1. Se til at læren er av Gud. Vi har så lett for å legge inn egne meninger eller fordommer.
2. Livet må ikke stå i motsetning til det som undervises. Menigheten må aldri oppleve at de ikke kan høre det læreren sier for livet hans taler høyere.

3,2

Alle feiler vi ofte. Ordet feile kan oversettes med ”snuble”. Alle er vi syndere, NT understreker det for oss mange ganger og på mange måter. Men det er ingen synder som er så lette å falle i og for – som ”tungens synd”. Ikke bare er den lette å falle i, den gir også ofte alvorlige konsekvenser. Også menneskeord kan skape det som nevnes. Vi skaper ære og vanære, vi bygger og river ned. Derfor; vær forsiktig med dine ord – ”for etter dine ord skal du dømmes skyldig.” (Matteus 12, 36-37)
(Jesus Siraks bok sier mye om tungens synder. Tilhører GT’s apokryfer)

3,3-6

Tunga er liten, men mektig. Det er sterke ord som tas i bruk her. Og skytset rettes mot tunga, en liten del av legemet. Han starter med to bilder:

1. Bisselet legges i hestens munn, for når en kan kontrollere munnen på hesten, har en kontroll på hele dyret.
2. Et ror er en liten del av et stort skip. Likevel kan styrmannen, ved å legge press på roret, styre hele skipet og forandre dets retning.

Disse to bildene brukes her for å peke på at tungen, som er liten – likevel kan fullstendig styre et menneskes liv. Jakob peker her på noe av det samme som Jesus taler om i Matteus 12, 33-37, om treet og fruktene. Kan et dårlig tre bære god frukt? Det er hjertet vårt som er styrmannen i vårt liv. Og munnen vår taler det som kommer i fra vårt hjerte. Det hjertet er fylt av, taler munnen, sier Jesus. Derfor er dette avsnittet et kall til både sinnets fornyelse, og til klokskap i bruken av ord!

Et annet bilde Jakob bruker her, er skogbrannen. En skogbrann en tørr sommerdag i Norge er ille, hvordan er det ikke da i de knusktørre landskapene i Midtøsten? Ord og rykter har også denne egenskap, at straks vi slipper de – mister vi kontrollen. Det skal noe til å ”slukke” et rykte. Ingen ting er så vanskelig å tilintetgjøre som en ondsinnet historie. La oss derfor før vi sier noe, huske på at når ordet er ”sluppet” – er det ute av vår kontroll. En dag skal vi også svare for alt det vi har sagt. (Matt. 12, 36-37)

3,7-8

Her betones både menneskets storhet og dets syndefall. I 1. Mosebok kan vi lese om at mennesket skal råde over alt det skapte. Vi finner det i skapelsesberetningen og vi finner det i forbindelse med Noas ark. Mennesket er herre og medforvalter av skaperverket. Likevel er vi så bundet! Vi kan temme alle store og ville dyr, men ikke vår egen tunge.

3,9-12

Lovprisning og forbannelse. Dette vet vi bare så altfor godt, gjør vi ikke? At vi har to naturer som sloss innbyrdes. At vi kjenner oss splittet. Paulus kaller det Ånden og Kjødet. Vi kunne ha sagt Adamsen og Kristussen. At vi er splittet på denne måten, er Jakob overbevist om at viser seg tydeligst i tungen. Det kommer både velsignelser og forbannelser i fra samme munn! Spesielt jøder ville kjenne igjen det Jakob skriver her. Tre ganger om dagen måtte en from jøde gjenta ”Shemoneh Esreh”, de berømte atten bønnene, som alle begynner med ”lovpriset være du o Gud”. Herren ble uavlatelig velsignet og lovpriset. Og likevel kunne nettopp de samme munnene som lovpriste Gud, også forbanne sine medmennesker. Dette er for Jakob like unaturlig som om det skulle strømme både friskt og salt vann fra en og samme kilde. Selv om dette var galt, var det noe som tragisk ofte forekom når det gjaldt tungen.

Peter sa: ”Om jeg så skal dø med deg, vil jeg ikke fornekte deg.” (Matt. 26,35) Med den samme tungen fornekta han Jesus med forbannelser. (Matt. 26,69ff) Den samme Johannes som sa: ”Mine barn, elsk hverandre!”, var den samme som en gang foreslo for Jesus at han skulle by ild fare ned fra himmelen og fortære de samaritanske byer. (Luk 9,51ff) Selv apostlene kunne altså komme med både velsignelser og forbannelser. Hvordan merker du og jeg denne kampen? Jeg hørte et vitnesbyrd om en i en forsamling en gang: ”Han er en helgen ute, men en djevel hjemme.” det kan nok

være mange av oss, kanskje spesielt menn, som preker varmt om kjærlighet i forsamlingen, men er bitende og irritable hjemme. Eller som taler fromt på søndagen og forbanner sine arbeidere eller kollegaer på mandagen. Som har vitna med from hengivenhet den ene dagen og spredt rykter dagen etter. Det må ikke være slik!

3,13-14

Her går Jakob tilbake til begynnelsen av kapitlet. Det handler igjen om hvem som ikke bør bli lærer i forsamlingen. Du kan ha stor kunnskap, men det er livet ditt som avgjør om du er skikket. Er jeg styrt av bitterhet eller av personlige eller egoistiske ambisjoner, spiller det liten rolle hva jeg sier.

3,15-16

Den bitre og den arrogante visdom, er ikke fra Gud. Den er forskjellig fra den sanne visdom. Den er jordisk, menneskelig og djevlesk, sier Jakob. For virkningene av en slik visdom er uorden. Det vil si, i stedet for å føre mennesker sammen, skaper den splittelse. I stedet for fred, strid. Den er skismatisk av vesen. Er det noen som kjenner det igjen? Det finnes mennesker som uten tvil er gløgge, taleføre, ledertyper og har kvikke hjerner. Men ikke desto mindre fører de til vanskeligheter og ødeleggelser hvor de kommer. I komiteer, styre og grupper ødelegges de personlige forhold og det utvikles strid og bitterhet. Fra talerstolen legges grunnlag for skisma og ikke enhet. Ofte er det slik at de som snakker mest om enhet, som splitter mest! For enhet er å være enige med dem.

3,17-18

Den sanne visdom kommer ovenfra. Jakob bruker åtte ord for å beskrive denne visdom:

1. Ren. Dette har med en ren samvittighet å gjøre. Sann visdom er å leve i Guds lys med livet sitt. Det er ikke å være syndefri, det har vi sagt noe om tidligere, men det er å plassere synden der den skal være – i Guds lys.
2. Fredsæl. Den sanne visdom skaper rette forhold, både mellom mennesker og mellom mennesker og Gud. Det finnes en arrogant visdom som fører til at vi ser ned på hverandre. Men den sanne visdom er ydmyk og fører oss nær hverandre og nær Gud.
3. Forsonlig. (Egentlig vanskelig å oversette fra gresk, for det inneholder så mye.) Visdommen ovenfra bringer oppreisning, fred og tilgivelse.
4. Føyelig. Dette kan bety at visdommen gjør oss lette å overtale og rede til å adlyde. Den sanne visdom er ikke sta, men villig til å lytte.
5. Rik på barmhjertighet. Den sanne visdom viser medlidenhet med andre, selv om vanskelighetene andre har er selvforskyldte. Det er altså ikke bare de som lider urettmessig som vi skylder å hjelpe! Her er Jesus selv eksemplet.
6. Gode frukter. Visdommen gir seg utslag i praktisk hverdagslig tro. Kristen medlidenhet er ikke bare en følelse, men det er handling.
7. Upartisk. Visdommen er ikke vaklende og ubesluttosom. Det er noen som tror det er klokt aldri å ha en egen mening om noe. De snakker om å ha et åpent sinn og om å vente med å uttale seg. Men visdommen er basert på den sikkerhet som kommer til oss fra Gud gjennom Kristus.
8. Uten hykleri. Visdommen er ikke påtatt eller skinnhellig. Den er ærlig og sann.

Til slutt i dette kapitlet sier Jakob noe som enhver kristen forsamling burde ha risset inn i sine hjerter: ”Og rettferds frukt blir sådd i fred og vokser fram for dem som stifter fred.” La oss huske, fred (eirene) betyr rett forhold mellom mennesker. Ingenting kan vokse dere mennesker er i strid med hverandre, der det er uforsonlighet. En forsamling hvor bitterhet og ufred ligger mellom oss, er ufruktbart land.

4,1-3

Dette avsnittet handler om begjæret. Lystene fører krig mot Ånden, sier Paulus. (Gal 5,17) Lystene eller begjæret er kanskje det nye livet sin hovedmotstander. Det å hele tiden ville ha, og ha mer. Begjæret stammer fra selvisheten og egoismen. Det er himmelvid forskjell på behov og begjær. Behovene våre vil Herren sørge for, men begjæret er vår syndige vilje til å overta Guds rolle. Skal vi kalle det et overdrevet jag etter fornøyelser på vårt språk? Jakob spør: ”Er ditt mål i livet å bøye deg under Guds vilje eller å tilfredsstille dine egne ønsker om denne verdens gleder”? Hvis det er det siste, vil du få mye strid. Hvis lystene vinner krigen i vårt hjerte, vil det bli flere kriger på hverdagens mange arenaer. Begjær fører til rivalisering i stedet for fredens medarbeiderskap og respekt. Da blir det misunnelse, sinne, mord og uoppgjorte forhold.

Tørsten etter nytelse lukker til slutt bønnens dør. Og hvis man en sjelden gang ber, er det for å få oppfylt egne ønsker. Ingen kan be rett før en fjerner seg selv fra livets sentrum og plasserer Gud der i stedet. Da først er det bønn i Jesu navn.

4,4-7

Menigheten er i ferd med å bli troløs. Den flørter med andre. Med denne verden. Men denne verden er kommet bort fra Gud, ja den befinner seg i nedslagsfeltet for Guds vrede. Hvis menigheten nå blir verdens venner, blir den samtidig Guds fiende. Det går ikke an å ha to herrer. (Matteus 6,24)

Verden i denne forstand betyr ikke den skapte virkelighet. Ikke den naturlige verden, men den som er underlagt synden og det onde.

Vers 5 er vanskelig. Jakob hevder å sitere skriften, men dette sitatet finner vi ikke igjen i GT. Faktisk heller ikke noe som ligner. Kan det være et skrift fra den gammeltestamentlige tradisjonen som er tapt for oss, eller er det rett og slett en slags sammenfatning Jakob gjør her? Uansett stemmer innholder godt overens med innholdet i profeten Hosea. (Israel vender seg til andre guder og makter)

Ordet som brukes her, kan bety sjalu. Kan Gud bli sjalu? Sjalousi kan selvsagt være både negativt og sykkelig. Men det ville være merkelig om en overhodet ikke er sjalu dersom en annen stikker av med den du virkelig elsker. Og Gud er glad i sine. Han kan ikke sitte rolig å se sin ”brud” flørte med verden. Gud vil ha oss! Han setter alt inn på det.

Gud er ikke først og fremst interessert i å straffe. Han lengter etter å være nådig. Han lengter etter å vinne de troløse tilbake. Stolthet og arroganse er et resultat av verdslig visdom, de ydmyke er de som vil la seg oppdra av Gud. De som overgir seg til ham og bøyer seg for ham.

Vi skal stå djevelen i mot. Til tross for syndefallet kan vi det. Jakob tenker seg ikke at vi kan gjøre dette av egen kraft, men vi kan gå til Jesus. Seieren ligger først og fremst i anger og bekjennelse av synden. Så kan vi, nær Ham, ta opp kampen mot det onde. Synden får oss til å gjøre det rakt motsatte, bøye oss for djevelen og kjempe mot Gud.

4,8-10

Gjør hendene rene er et uttrykk fra den seremonielle renselsen fra GT. Den som skulle inn i Guds nærhet, måtte selv være ren. Vi gjør hendene rene ved å bekjenne våre synder og ved å holde oss borte fra synder som skitner oss til. Når det er snakk om hendene er det syndige gjerninger det siktes til. Men vi må også rense våre hjerter, sier Jakob. Hjertet er bilde på det aller innerste i vår personlighet, både tanker, følelser og viljen. Hjertet må ikke være splittet slik at en del tilhører verden og en annen Gud. Det er jo dette Jakob retter skytset mot gjennom hele brevet. ”Du skal elske Herren din Gud av HELE ditt hjerte,” sier Jesus. (Matteus 22,37)

Her går det ikke med noe Ole Brumm oppskrift ”Ja takk begge deler” eller at vi tar med oss det beste fra begge verdener.

Vers 9 er ikke en oppfordring til et gledeløst liv. Det er heller ingen fornektelse av gleden i kristenlivet. Han krever ikke dysterhet. Men han sier at den latter og fryd som verden nå gir dere, er både overflatisk og skadelig. Sørg heller, hvis det er dette som er blitt deres trøst!

La oss heller ydmyke oss for Gud og la han temme oss og forme oss. Vi ønsker alltid å opphøye oss selv, men Jesus viste oss den stikk motsatte veien. Han var villig til fornedrelse slik at han i den rette tid kunne opphøyes av Gud. (Fil. 2,5-11)

4,11-12

Baktalelse er en alvorlig overtredelse. Dette behandlet vi i forbindelse med kapittel 3, om tungens synder. Den som baktaler bryter for det første ”den kongelige lov” om å elske sin neste som seg selv. For det andre setter en seg selv til dommer over andre, det er det kun Gud som kan. Det er ikke vår sak å dømme.

4,13-17

Her har vi igjen et bilde som leserne av brevet vil kjenne igjen. Jødene var den antikke verdens handelsreisende. Det var en tid byer ble grunnlagt. Man kunne gjøre det virkelig godt økonomisk, hvis en var om seg. Her minner Jakob oss om at vi kan spå, men Gud rår. Vi skal ikke slutte å legge planer, men vi skal legge det alt i Herrens hender. Vi kjenner jo ikke morgendagen en gang! ”Jeg kommer til dere snart, hvis Herren vil,” skrev Paulus til korinterne. Vi lar oss ikke skremme av en usikker fremtid og blir handlingslammet, men vi legger våre planer i Guds hånd – og vet også at Guds og våre planer ikke alltid er i overensstemmelse.

Den som ikke husker dette er arrogant. Han skryter og bruker store ord. Jakob avslutter dette kapitlet med en advarsel til slike: Hvis et menneske vet at noe er galt og likevel fortsetter med det, da synder han. Jakob sier egentlig: Nå har dere hørt hva jeg sier, dere har fått presentert sannheten rett foran øynene deres. Å fortsette å stole på verden og deg selv, er synd for den som nå egentlig vet framtida ligger i Guds hånd og ikke i din egen.

5,1-3

I disse tre første versene i kapitel 5 merker vi bibelens sosiale lidenskap. Uretten er en vederstyggelighet for Herren! Jakob påpeker her en rystende mangel på prioritering. På tross av at verden snart skal dømmes å gå under, fortsetter de rike med å samle materiell rikdom. Det var jo åndelige verdier de skulle samle i denne tid! Det er dette de oppfordres til å gråte over. (Sammenlign 4,9) Den materielle rikdom har intet med evigheten å gjøre. De kan ikke ta noe med seg. Og den åndelige rikdom har de ikke. Dette er en tragedie!

5,4-6

Den rikdommen de sitter på, har de ikke engang skaffet seg på rederlig vis! De har, som de fleste hvitsnippforbrytere, betalt sine arbeidere minimalt. Men Gud er på de underbetalte sin side. Han hører alltid den fattiges nødrops! Jesus identifiserer seg med de små.

De rike lever i luksus. Jakob bruker her et brutalt og dramatisk bilde om de velnærte; de har gjort seg fete til slaktedagen.

Til alle tider har det vært slik at de rike og mektige er også de som har hatt loven i hånd, for å undertrykke de fattige. I rettssaker har ikke de underprivilegerne hatt en sjanse. Jakob skildrer, som så mange av profeten i GT, de reneste mafiametoder for å undertrykke og selv grafse til seg goder.

5,7-9

Her finner vi noe som karakteriserer den tidlige kristne menighet: Den venter på Jesu gjenkomst. Derfor formaner Jakob menigheten til å være tålmodige. I denne ventetiden må de bygge opp sin tro og gjøre den fast. De må ikke stadig klage på hverandre, for da bryter de hverandre ned og de står i fare for å dømme hverandre. Det er altså ikke bare press utenfra (forfølgelser) som kan være et problem for den ventende menighet. Også fellesskapet selv kan bli en fare, når vi blir oppgitt over hverandre og fordømmer hverandre. Mange andre synder har vi allerede vært innom før i dette brevet. Men tålmodigheten som menigheten først og fremst trenger, er tålmodighet i trengselen. Lidelse og forfølgelse ser ut til å være en del av den kristnes hverdag gjennom hele NT. Derfor denne trøst: "Herren kommer snart!"

5,10-11

Historien har mange eksempler på mennesker som levde i tro på tross av lidelsene de måtte bære. Her nevnes Job spesielt, alle de prøvelsene han fikk, men han holdt ut til slutt. Han fikk sin lønn. ("nådelønn" – ikke lønn som fortjent)

Det kommer øyeblikk i livet da vi tror at Gud har glemt oss, men hvis vi klynger oss til den lille rest av tro som finnes i oss, skal vi se at Herren er "rik på medlidenhet og miskunn."

5,12

Her gjentar Jakob de Jesus sier i Bergprekenen. Det handler ikke om stygt språk eller vulgære uttrykk (banning), men om uvanen med å bekrefte en påstand med ed. Det var på denne tiden en meget utstrakt bruk av å sverge en ed. La et JA være et JA, sa Jesus – og et nei et nei. Det er din person, karakter og troverdighet som skal avgjøre om du blir trodd, ikke alle dine eder og besvergelses.

5,13-15

Her får vi høre om en syngende, bedende og en helbredende menighet.

”Ikke alle dager er like,” synger vi. Noen dager er det lovsangen som stiger fullydende i menigheten, andre dager klagen og bønner. Begge deler hører med. Og i alt dette er menigheten et helbredende fellesskap. I menigheten er også gaven til helbredelse til stede.

Er noen blant dere syke? Da skal han gå til fastlegen. Er det slik vi leser dette i vår tid, eller våger vi også å gå til vår Herre og lege? Vi vet jo at vi skal få gå til han med alle ting. Jakob sier at vi skal kalle til oss menighetens eldste, dvs. lederne våre – og de skal be for oss. Det sies ikke noe om at noen av disse lederne har helbredelsens nådegave, men heller at de har denne tjeneste i kraft av sin stilling i menigheten. Her er det ikke bare forbønn det er snakk om heller, men også salving med olje. Salving er et symbol på innvielse og formidling av Den Hellige Ånd. Det hele skal skje i Jesu navn. Av disse versene ser vi tydelig at bønn er mer enn mentalhygiene. Troens bønn skal redde den syke! Bønnen slipper den allmektige til med sine krefter. Slik kan Gud både helbrede, nyskape og forandre våre liv. Derfor ber vi om at den syke må bli frisk. Men det er den sykes åndelige ve og vel som er viktigst, derfor sier Jakob at dersom han har syndet skal de bli tilgitt. Dette aspektet kan kanskje hjelpe oss når vi IKKE opplever helbredelse.

5,16-18

Derfor skal vi bekjenne syndene for hverandre. (skriftemålet) Kanskje er det her ikke først og fremst den syke som formaner til skriftemål, men de som har bønneoppgaven..? Uoppgjort synd kan hindre bønnehørelse. Forbønn bør derfor ledsages av skriftemål. Elia nevnes her som et forbilde for oss. Elia var en rettferdig mann, og hans forbønn utrettet store ting.

5,19-20

Dessverre må vi regne med at mange blir liggende etter på veien og faller fra troen. Akkurat som ”ørkengenerasjonen” (Israel de 40 år i ørkenen) som ofte i NT nevnes som forbilder for kirken. (som både gode og dårlige forbilder)

Derfor må vi for det første ta vare på hverandre det beste vi kan og deretter søke å rettlede hverandre dersom vi ser at noen er i ferd med å komme bort fra Herren. Når vi fører en tilbake som har kommet bort fra Herren, ”dekker vi over en mengde synder”. Det vil si at vi medvirker til at Gud glemmer og tilgir alt det gale denne personen har tenkt, sagt og gjort.

Det er ikke alltid ”behagelig” å snakke med hverandre om synd og oppgjør, men vi aner knapt hvor avgjørende viktig det kan være.

Samtale – opplegg for Smågrupper

Kapittel 1, 1-18

Bruk 5 minutter til å lese Jakob 1, 1-18 hver for dere. Fortell hverandre etter tur hva dere særlig la merke til under lesningen.

Hva slags fristelser er det særlig vi utsettes for i vår hverdag? Snakk sammen om hvordan vi kan holde ut og stå i mot fristelser.

Hva skal til for at troen vår skal styrkes og modnes? Hvorfor er det så viktig at troen vår får utvikle seg?

Hvordan beskriver dette avsnittet Gud? Prøv å finn alle de ordene og setningene som beskriver Gud.

Kapittel 1, 19-27

Bruk 5 minutter til å lese Jakob 1, 19-27 hver for dere. Fortell hverandre etter tur hva Dere særlig la merke til under lesningen.

Hva er i følge denne teksten begrunnelsen for at vi ikke bare skal høre Ordet, men gjøre etter det? Er det noe i denne teksten som kan tolkes i retning av at vi blir frelst ved gjerninger og ikke ved tro? Er det noe som kan tyde på at også Jakob mener at det er troen som frelser oss?

Hvilke konkrete synder nevner Jakob i dette avsnittet? Synes dere vi i dag tar disse syndene alvorlig? Hvorfor/hvorfor ikke?

Snakk sammen om uttrykket ”Frihetens fullkomne lov” i vers 25. hva slags frihet er det snakk om her?

Kapittel 2, 1-13

Bruk 5 minutter til å lese Jakob 2, 1-13 hver for dere. Fortell hverandre etter tur hva dere særlig la merke til under lesningen.

Finner vi slike tendenser hos oss som Jakob beskriver her? I så fall – hvilke? Er det noe i dette avsnittet vi overhodet ikke kjenner oss igjen i?

Snakk sammen om forholdet mellom åndelig og materiell rikdom. Hvorfor er bibelen så skeptisk til at det går an å være materielt og åndelig rike samtidig?

Hva forbinder med ordet ”barmhjertighet”? Hvem er det særlig vi skal være barmhjertige mot?

Kapittel 2,14-26

Bruk 5 minutter til å lese Jakob 2, 14-26 hver for dere. Fortell hverandre etter tur hva Dere særlig la merke til under lesningen.

Hvordan kan vi oppmuntre hverandre til å gjøre gode gjerninger uten at vi misforstår og tror at gjerningene skal gjøre oss ”bedre som kristne”?

Hva er egentlig ”tro” for noe? Hva er forskjellen på en død og en levende tro?

Hva er forskjellen på gode gjerninger og lovgjerninger?

Kapittel 3, 1-12

Bruk 5 minutter til å lese Jakob 3, 1-12 hver for dere. Fortell hverandre etter tur hva dere har lagt merke til under lesningen.

Har dere noen eksempler på at baktalelse har skadet mennesker og gjort livet vanskelig for dem? (Bruk ikke ”hete” eksempler) hvilke mennesker er vi særlig fristet til å baktale? Hvordan kan vi hjelpe hverandre til å ikke baktale?

I hvilke sammenhenger blir vi fristet til å lyve? Går det an å si den absolutte sannhet i enhver situasjon?

Bibelen oppfordrer oss til å bruke tungen til å lovprise Gud og tale vel om andre. Hvorfor er dette så vanskelig for oss? Hva kan vi gjøre for å hjelpe hverandre til å komme i gang?

Kapittel 3,13 – 4,17

Bruk 5 minutter til å lese Jakob 3,13 – 4,17 hver for dere. Fortell hverandre etter tur hva dere særlig la merke til under lesningen.

Hvordan kan de syndene som er listet opp i dette avsnittet ødelegge oss selv? Hvilke av de syndene som er nevnt vil skade vår neste dersom vi lever i dem? På hvilken måte ødelegger synden vårt forhold til Gud?

Hva forbinder dere med ordet ”ydmyk”. Snakk litt sammen om hva som er sann ydmykhet og misforstått ydmykhet. Hva slags holdninger er det som er typisk for stolte mennesker?

Hva vil det si, helt konkret, å holde seg nær til Gud? Hva innebærer det å være trofast mot ham?

Kapittel 5

Bruk 5 minutter til å lese Jakob 5 hver for dere. Fortell hverandre etter tur hva dere særlig har lagt merke til under lesningen.

Hvilke tanker og følelser kommer opp i oss når vi retter oppmerksomheten mot Jesu gjenkomst? Hva opplever dere er de største forskjellene på oss og de første kristne?

Opplever dere det som vanlig at kristne søker forbønn når de er syke? Hva er vanlig i fellesskapet dere tilhører? Hva er det som særlig hindrer oss i å søke forbønn når vi egentlig kunne trenge det? Hvem ville dere helst gå til dersom dere trengte slik konkret forbønn?

Hvordan ville vi reagere dersom en av oss begynte å leve på en måte som åpenbart var i strid med bibelen? Ville vi da gjøre noe for å få vedkommende på rett vei igjen? Hva ville dere helt konkret gjøre?